

ZVEZA ZA TEHNIČNO KULTURO SLOVENIJE
59. SREČANJE MLADIH RAZISKOVALCEV SLOVENIJE

ŽIVLJENJE POD ŽAROMETI

Drugo področje (Umetnost)
Raziskovalna naloga
Osnovna šola Prežihovega Voranca Maribor

Mentorica:

Mojca Andrej

Avtorica:

Alja Poštrak

Maribor, april 2025

KAZALO

1. POVZETEK.....	1
2. ZAHVALA.....	2
3. UVOD.....	3
4. METODOLOGIJA DELA.....	4
5. REZULTATI.....	5
6. TEORETIČNI DEL.....	6
6.1. Balet.....	6
6.2. Poklic.....	6
6.2.1. Turneje oz. gostovanja.....	8
6.3. Dan.....	9
6.4. Predstava.....	9
6.4.1. Priprava in nastanek predstave.....	9
6.4.2. Zasedba.....	10
6.4.3. Potek dneva.....	10
7. RAZPRAVA.....	12
8. DRUŽBENA ODGOVORNOST.....	14
9. ZAKLJUČEK.....	15
10. VIRI IN LITERATURA.....	16
10.4. Spletni in knjižni viri.....	16
10.5. Slikovni viri.....	17
10.6. Ustni viri.....	17
11. PRILOGA.....	18
11.4. Priloga 1: Intervju z baletno plesalko Slovenskega narodnega gledališča Maribor Tijuano Križman Hudernik.....	18

11.5. Priloga 2: Intervju z baletno plesalko Slovenskega narodnega gledališča Maribor Cleopatro Purice	24
11.6. Priloga 3: Intervju z baletnima plesalcema Slovenskega narodnega gledališča Maribor Mino Radaković in Davidom Buffonom.....	28
11.7. Priloga 4: Intervju z baletno plesalko Slovenskega narodnega gledališča Maribor Hristino Stoychevo	34
11.8. Priloga 5: Intervju z baletnim plesalcem Slovenskega narodnega gledališča Maribor Matteom Magalotti.....	38

Kazalo slik

Slika 1: Tijuana Križman Hudernik.....	18
Slika 2: Cleopatra Purice.....	24
Slika 3: Davide Buffone.....	28
Slika 4: Mina Radaković.....	28
Slika 5: Hristina Stoycheva.....	34
Slika 6: Matteo Magalotti.....	38

1. POVZETEK

Temo raziskovalne naloge sem si izbrala, saj se z baletom srečujem vsakodnevno in se želim z njim ukvarjati profesionalno. Zato sem se odločila, da naredim to raziskovalno nalogo in izvem več o poklicu. Tako kot z vsakim športom se lahko tudi z baletom ukvarjaš profesionalno. Balet je umetnost in kot poklic zelo podcenjen. Sama se ukvarjam z baletom že vrsto let in je res čudovita umetnost, v katero sem se zaljubila tudi sama. Zanima me, kako živijo baletni plesalci, kako doživljajo ta poklic, kakšen je balet kot poklic in kaj vse se dogaja, preden pride predstava na oder. V teoretičnem delu sem opisala balet, poklic baletnih plesalcev, njihov potek dneva in priprave na predstavo ter potek predstave. Da bom izvedela še več o življenju in poteku dela baletnikov, sem v raziskovalnem delu opravila intervjuje s profesionalnimi baletniki. Skozi proces ustvarjanja naloge sem spoznala potek dneva plesalcev in izdelave predstave, način življenja plesalcev in kako sami plesalci doživljajo ta poklic.

2. ZAHVALA

Zahvaljujem se svoji mentorici, ki mi je v procesu raziskovanja nudila pomoč in podporo ter nalogo tudi lektorirala. Prav tako gre velika zahvala baletnim plesalcem SNG Maribora Tijuani Križman Hudernik, Davidu Buffonu, Mini Radaković, Cleopatri Purice, Hristini Stoychevi in Matteu Magalotti za sodelovanje v intervjuju.

3. UVOD

Veliko deklic se že pri zgodnjih letih zaljubi v to čudovito umetnost - balet. Takrat prvič stopiš v baletno dvorano in sanjaš, da boš nekega dne postala balerina. Pot do uresničitve te želje je dolga in naporna. Potem odrasteš in se moraš odločiti, če si to res želiš. Veliko deklet se preda tej umetnosti in si želi plesati na velikih odrih z velikimi operami. Čez leta spoznajo, kaj vse se skriva za to lepoto. Nekatere se odločijo, da se želijo s tem ukvarjati profesionalno.

Sama treniram balet in si želim nekega dne postati profesionalna baletna plesalka, zato se mi je letos zdel pravi čas, da z raziskovalno nalogo še bolj spoznam poklic plesalca. Želim si približati svet profesionalnih baletnih plesalcev, spoznati njihov način življenja, potek dneva in priprave na predstave. S tem želim tistim, ki se odločajo za ta poklic, prikazati, kako izgleda. Z raziskovalno nalogo želim povečati zanimanje za to umetnost, ki velja za podcenjen poklic.

Pred začetkom raziskovalne naloge sem predvidela večino odgovorov na zastavljena vprašanja. Postavila sem si raziskovalna vprašanja, ki sem jih na koncu potrdila oz. ovrgla:

1. Imajo plesalci en prost dan oz. nimajo prostih dni?
2. Ali poklic opravljajo do 35. oz. 45. leta?
3. Se po večini plesalci ne odločajo za družino?
4. Ali dan plesalcev poteka drugače kot dan plesalk?

4. METODOLOGIJA DELA

Med delom sem se nanašala na številne intervjuje, spletne vire ter literaturo. Poleg tega pa mi je prišlo prav tudi znanje o baletu, ki sem ga pridobila skozi svoje baletno izobraževanje. Profesionalni baletni plesalci so mi bili v veliko pomoč za odgovore na nekatera vprašanja s pomočjo intervjuja. Intervjuje sem opravila s šestimi profesionalnimi plesalci SNG Maribora.

Preučevanje pisnih virov

Pogledala sem spletne vire in članke, v katerih sem zasledila kar nekaj informacij o življenju plesalcev. Knjižnih virov, ki bi se poglobili v to tematiko, ni bilo veliko, večina je avtobiografij o celotnem življenju plesalcev, za kar pa je bilo premalo časa, da bi vse prebrala. Doma sem imela kar nekaj knjig o baletu, a mi je bila pri tej temi samo ena v pomoč. Večino informacij sem našla na spletnih straneh in v spletnih intervjujih ter v opravljenih intervjujih z baletnimi plesalci.

Intervjuji baletnih plesalcev

Intervjuji so potekali v mesecu januarju 2025. Potekali so tako, da sem se srečala z izbranimi plesalci, se jim predstavila in jih povabila k sodelovanju ter jim predstavila temo. Ko je vsak zase privolil, sem se z vsakim dogovorila, kdaj bi se lahko srečali. Pogovor je stekel na način, da sem jim postavila vprašanje, oni pa so mi iskreno odgovorili. Vsi so odgovorili na enakih že naprej sestavljenih 16 vprašanj. Nekateri intervjuji so potekali v angleškem jeziku, saj nekateri ne govorijo slovensko. Zaradi lažjega kasnejšega zapisa so bili intervjuji zvočno snemani, s čimer so bile intervjuvane osebe seznanjene in so k temu tudi privolile. Na koncu sem se jim zahvalila za sodelovanje.

5. REZULTATI

Zelo pomemben del mojega raziskovanja so bili intervjuji s plesalci. Bili so zelo prijazni in so se takoj strinjali za sodelovanje v intervjujih. Skozi pogovor z njimi sem izvedela veliko stvari o poklicu in o njihovem načinu življenja, kar je bil moj namen raziskovalne nalog. S pomočjo intervjujev so se mi kasneje nekatere stvari, predvidevanja, ki sem jih raziskovala, pokazali drugače, kot sem pričakovala. Izvedela sem, kako poteka njihov urnik, da je v bistvu služba razdeljena na jutranji in večerni del. A zanje to ni samo služba, ampak način življenja, strast, hobi. Težko je tudi z medsebojnimi odnosi, s poškodbami in predvsem z disciplino, ki jo plesalci zahtevajo od sebe. Urnik torej ni samo delo v gledališču, ampak še dodatne vaje, ki jih naredijo izven tega delavnika. Veliko se morajo odreči svojemu prostemu času, če imajo otroke, tudi času z njimi. Njihov način življenja je naporen, a tako kot je rekel Davide Buffone: *"Za mene je naš način življenja precej intenziven. Ampak hkrati imamo iz tega velikokrat veliko lepih spominov, lepih občutkov in lepih čustev. Seveda pa je tudi glede discipline zelo, zelo, zelo, zelo težko. Zato ker imamo fizično in psihično vsak dan fokus, ponavljanje in enako rutino. Ja, je težko, a tudi zelo lepo."* (priloga 3, intervju). Poklic plesalcev je res težek, a čudovit in za plesalce vreden vsega.

6. TEORETIČNI DEL

6.1. Balet

Balet je ena najstarejših umetnosti, lahko bi rekli glasbeno-gledališka umetnost, izražena s plesom. Vsi koraki in besede, uporabljene pri baletu, so v francoščini. Balet je visoko gibalno zahtevna umetnost, ki vsebuje glasbo, ples, nastope, zgodbo, sceno, kostume ter špic copate. Največkrat ga povezujejo s prepoznavnim baletnim kostumom - tutu. Tutu je sestavljen iz več plasti tila, kar mu omogoča, da krilo stoji pokonci. Klasični balet je na videz preprost, v resnici pa je zelo zahteven, precizen in strog. Od drugih vrst plesa se razlikuje po tem, da se pleše na konicah prstov in da je noga v kolku obrnjena, da so stopala obrnjena navzven. Ples pa se precej razlikuje med moškimi in ženskami. Balerine plešejo na špicah, kažejo visoke noge, piruete, ... medtem ko je pri baletnikih poudarek na visokih skokih in dvigih soplesalke. Baletni plesalci se morajo držati številnih pravil in slediti baletnim idealom. Čim bolj se jih plesalec drži, bližje je baletni »popolnosti«. Balerine morejo biti močne, vitke, gibčne in pri tem izgledati elegantno ter lahkotno. Tehnika in koraki so kompleksni in izvirajo iz baletne tradicije. Pomemben je tudi izraz, s katerim se izražajo ob glasbi, pripovedujejo zgodbo in sporočajo čustva. Brez besed morajo s plesom in obrazom prepričljivo prikazati zgodbo.

Za doseganje popolnosti v tehniki so potrebna leta vaje. Da postaneš profesionalni baletni plesalec, je potrebnih veliko let dela in veliko discipline. Večina plesalcev začne trenirati, ko so še zelo mladi, to je po navadi med 3. in 7. letom. Na začetku so to samo dvakrat tedenski treningi, kjer se naučijo pozicij, tehnike in stila. Pri višji starosti se začnejo bolj profesionalni treningi, ki so vsakodnevni. Morajo se naučiti veliko korakov, tehnike in pozicij. Pri 12 letih, ko so mišice in kosti v stopalu pravilno razvite, se morejo plesalke naučiti, kako stati na špic copatih.

6.2. Poklic

Balet je eden najtežjih poklicev, je vrhunski šport. Da opravljaš poklic baletnika, je potrebnega veliko odrekanja, trdega dela in res iskrene ljubezni do baleta. Biti moraš res discipliniran do dela, paziti na izgled, skrbeti za regeneracijo in preprečevati poškodbe. Za plesalce to ni samo služba, ampak njihov način življenja, njihov hobi. Plača ni velika in je odvisna od stopnje plesalca. Na začetku, ko se plesalec zaposli v gledališču, je zborist, torej je del ansambla.

Seveda so sanje vsakega baletnika, da bi enkrat postal solist. Do solista pa napreduješ, če izstopaš po tehniki ali pa se na neki priložnosti zelo dobro izkažeš, seveda pa je za napredovanje potrebno veliko časa, truda in dela. Plesalec lahko pleše na stopnjah zborista, zborista s solo točko ali pa kot solist.

Zborist pleše v baletnem zboru oz. ansamblu, to pomeni, da je del skupine plesalcev, ki skupaj izvajajo koreografijo. V baletnem zboru je vključenih več plesalcev, ki morajo biti enotni, popolnoma usklajeni, saj v primeru, da se nekdo zmoti med tem, ko vsi plešejo pravilno, se to vidi. Na predstavah spremljajo glavne plesalce - soliste in dodajajo predstavi globino – ozadje.

Zborist s solo točko je plesalec, ki pleše v baletnem zboru, vendar ima priložnost, da v določenem delu predstave zapleše tudi solistično.

Solist ni del zbora, pleše sam svojo koreografijo oz. variacijo. Lahko ima manjšo ali večjo solistično vlogo. Njihove vloge so pogosto ospredje v predstavi. Koreografije so po navadi tehnično bolj zahtevne, sposoben pa mora biti tudi skozi ples povedati zgodbo in prikazati lik. Če se solist zmoti, se lahko nekako elegantno reši in občinstvo niti ne opazi napake. Solist se deli na solista, prvega solista ali pa prvaka. Do teh naslovov pridejo čez številne nastope, ogromno dela, s predanostjo, izjemno izvedbo in z dolgoročnim delom.

Poklic je izjemno naporen in pride do obrabe in poškodb. Poškodbe so pogoste in se hitro zgodijo, redki so plesalci, ki se niso nikoli poškodovali. Kariera baletnih plesalcev niso dolge, po navadi se končajo med 35. in 45. letom. Če imajo srečo, lahko intenzivno plešejo do 40. leta ali malo dlje, nekateri pa morajo aktivno kariero končati že prej zaradi obrab in poškodb. Problem je tudi v baletni perfekciji, ki jo z leti vedno težje dosežejo. Po končani baletni karieri se velikokrat zaposlijo kot učitelji baleta, umetniške vodje, nekateri pa se čisto oddaljijo od baleta in počnejo nekaj drugega.

Pri plesalcih se samo nekaj dni dopusta ali bolniške pozna. To opazijo pri tem, da imajo slabšo kondicijo in niso več v formi. Zelo težko je priti v formo; da jo vzdržujejo, morajo vsak dan trenirati in delati, saj morajo biti ves čas v vrhunski fizični pripravljenosti. Plesalci se morajo tudi dovolj regenerirati in dobro skrbeti za svoje telo s pravilno prehrano, treningi, počitkom

... Plesalke se težko odločijo za otroka, saj po porodu ni enostavno priti spet do vrhunske forme. V povprečju potrebujejo pol leta, da se lahko vrnejo na oder.

6.2.1. Turneje oz. gostovanja

Poklic baletnih plesalcev ni ples, vaje in treningi, ampak nastopanje. K temu spadajo veliko odrekovanja, manj časa za družino, veliko discipline ... Za plesalce zelo lep, a hkrati naporen del poklica, so tudi turneje oz. gostovanja. Gostovanja potekajo po celem svetu, tam se plesalci spoznajo z novimi gledališči, novimi odri in če jim čas dopušča, še raziščejo mesto. Vsaka turneja poteka drugače, a po podobnem vzorcu. Velikokrat morajo dolgo potovati z letalom avtobusom ali vlakom, da pridejo na zeleno destinacijo. Turneje so različne, lahko so kratke ali malo daljše.

Kadar so kratke, potekajo zelo hitro. Ko prispejo v gostujoče mesto, odložijo stvari, gredo takoj na oder in imajo situacijsko vajo. Lahko imajo predstavo že na dan prihoda in se enak dan vrnejo tudi domov, torej tam ne prespijo. Takšne krajše turneje so za plesalce zelo naporene, zaradi dolge vožnje, malo časa za počitek, privajanja na novo okolje in zelo hitrega urnika.

Daljše, a vseeno ne zelo dolge turneje, po navadi potekajo v času dveh oz. treh dni. Pri takšnih imajo plesalci več časa, da se spoznajo z novim okoljem, raziščejo mesto in imajo dovolj časa za počitek. Začnejo se enako kot kratke turneje, torej v mestu, v katerem je gledališče (npr. SNG Maribor začne v Mariboru). Od dolžine potovanja je odvisno, kam potujejo. Na daljših imajo prvi dan samo za spoznavanje ter ogled gledališča in mogoče enak dan vaje. Lahko pa imajo situacijsko vajo komaj naslednji dan dopoldan in zvečer predstavo. Potem je odvisno, po navadi se še isti dan vrnejo tudi domov, lahko pa se komaj naslednji.

Gostovanja so za plesalce zelo naporna, ampak so tudi zelo lep del. Za njih je to priložnost za medsebojno spoznavanje, spoznavanja sveta in novih gledališč. Nikoli pa ne morejo biti popolnoma pripravljeni, saj včasih ne vedo, kakšen oder bodo dobili. Včasih so odri zelo navpični/poševni, lahko so lepljivi, trdi ...

Tako kot je rekel Davide Buffone: *“Turneja v naši službi so najlepša nebesa. /.../ To je nekaj najlepšega, kar počnemo, ker raziskujemo nova mesta, potujemo, plešemo v novih gledališčih in je neverjetna izkušnja.”* (priloga 3, intervju).

6.3. Dan

Baletni plesalci imajo treninge vsak dan, šestkrat na teden. Po navadi plešejo 7 do 8 ur na dan. Vsi skupaj z jutranjim baletnim treningom začnejo ob 10. uri, kar pomeni, da so malo prej v gledališču, da se segrejejo in pripravijo. Treningi trajajo uro petnajst ali uro in pol. Treningi so sestavljeni klasično, to pomeni, da začnejo z vajami ob drogu, potem sredina, ki se konča s skoki ali raztegovanjem. Za sredino si lahko plesalke obujejo tudi špice. Sledijo vaje za različne predstave, projekte, ki trajajo do 14. ure. Potem imajo čas, da grejo domov, se spočijejo, pojedjo kosilo, grejo v fitness ... Vrnejo se spet proti večeru, ob 18. uri, in imajo še do 21.30 vaje za predstave. Ob sobotah je urnik podoben, vaje so od 10. do 01. ure. Če je predstava, je ta vključena v urnik.

6.4. Predstava

6.4.1. Priprava in nastanek predstave

“V bistvu naša služba ni dvorana za vajo, naša služba je iti na oder in plesati,” je v intervjuju povedal Davide Buffone (priloga 3, intervju).

To je res, mi ne vidimo njihovega treninga in vsega truda, ampak predstavo, ki jo postavijo za vsem tem.

Za pripravo predstave je potrebnih veliko ljudi in dela. Za velik del priprave predstave je pomemben koreograf, ki razmisli o zgodbi in si zamisli korake, s katerimi bi plesalci prikazali to zgodbo. Kadar je predstava že narejena, dobijo video in se naučijo svoj del. Za vlogo se začnejo pripravljati kakšen mesec in pol do dva pred premiero. Drugače je, če pripravijo predstavo posebej za ansambel, saj potrebujejo dalj časa, da razdelajo gibe in ugotovijo, kaj si koreograf želi od njih. Vsak dan vadijo koreografije po ure in ure, trenirajo mišice, ponavljajo korake. S tem ko koreografijo večkrat ponovijo, pridobijo na moči, vzdržljivosti in kondiciji, kar jim pomaga na videz lahkotno izpeljati celotno predstavo. Za predstave se pripravljajo z vajami, ki jih imajo dopoldan in popoldan. Preden pride predstava na oder, je pomembna čisto vsaka vaja. Teden dni pred premiero predstave začnejo vaditi na odru. Zelo pomembna vaja je generalka, ki je po navadi dan pred predstavo. Takrat gredo skozi celotno predstavo v kostumih, z glasbo in odrskimi lučmi. Na taki vaji morajo biti prisotni vsi, ki sodelujejo v izdelavi predstave.

Pri odločanju za zgodbo jim pomaga pogled v tujino, zanimanje občinstva, katere predstave so bile dobro obiskane, za katere je bilo največ povpraševanja. Upoštevajo tudi svoje lastne vizije in poskušajo vse skombinirati. Razmišljajo tudi o predstavah, ki baletnikom predstavljajo izziv in jim dajejo možnost napredka.

Pri prikazovanju zgodbe so potrebni pravi kostumi, lasulje, dodatki, čevlji in scena v ozadju. Vse skupaj pomaga, da zgodba oživi. Seveda pa mora biti vse povezano z glasbo in predstavo, ki jo uprizarjajo. Kostume izdelajo kostumografi; kadar je nova predstava, jih naredijo posebej na vsakem plesalcu, po njihovih merah. Gledališče ima tudi fundus – prostor za shranjevanje kostumov, tam pa so shranjeni vsi kostumi prejšnjih predstav. Za sceno po napotkih koreografa poskrbi scenograf.

6.4.2. Zasedba

Baletne vloge v predstavah se po navadi zbirajo po statusih plesalca in njihovih sposobnostih. Solisti in prvaki dobijo solistične vloge, to so po navadi glavne vloge v predstavi, lahko pa tudi kdo iz ansambla dobi kakšno manjšo solistično vlogo. Ansambel pleše skupaj in mora delati enotno. Vloge se ne zbirajo samo po statusu, ampak imajo glavno besedo pri tem koreograf, asistent ali umetniški vodja, ki pogledajo in se odločijo, kako bodo dodelili vloge. Vsem plesalcem tudi ne pašejo vse vrste vlog, a morajo tisto, ki jo dobijo, izpeljati. V manjših baletnih hišah solisti pogosto ne plešejo samo ene vloge, lahko jih v isti predstavi plešejo več, medtem ko baletni zbor pleše več različnih vlog v eni predstavi. V velikih baletnih hišah, kjer je večji ansambel, se lažje prerazporedijo in določen baletnik v določenem obdobju pleše samo eno vlogo. Tudi v primeru, da kdo zboli ali pa se poškoduje, ga mora nekdo nadomestiti.

6.4.3. Potek dneva

Od poteka dneva je odvisno, če imajo predstavo dopoldan ali zvečer. Dan poteka normalno kot vsak dan. Dopoldan imajo baletni trening, potem imajo nekaj časa, da gredo domov in si odpočijejo pred predstavo. Nekaj ur pred začetkom predstave morajo priti v gledališče, saj se je treba na njo pripraviti. To pomeni, da morajo *iti* v masko, obleči kostume, se ogreti ... Za balerine (kadar je klasična predstava) je zelo pomembno, da si pripravijo svoje špic copate. Glede na naravo predstave si morajo včasih tudi tonirati telo. Vsak plesalec ima kakšen svoj

ritual oz. obred, preden stopi na oder. Zaradi ličenja in urejanja frizure po navadi potrebujejo plesalke več časa. Koliko časa potrebujejo, je odvisno od zahtevnosti lika, ki ga plešejo. Pred predstavo še na odru z vadijo zahtevnejše korake, dvige in si zaželijo srečo. (Po navadi si rečejo »toi, toi, toi«, kar je univerzalni rek čez cel baletni svet in si s tem zaželijo srečo.) Na svoj trenutek, ko bodo stopili na oder, čakajo v zaodrju. Ko stopijo na oder, jih posijejo luči, na koncu pa jih publika nagradi še z aplavzom, tako kot je rekla Hristina Stoycheva: *“Veliko se moramo tudi odrekati, a se na koncu vse spleča, ko dobimo aplavz in to je naše največje darilo.”* (priloga 4, intervju). Ko se spustijo zadnje zavesе in se še zadnjič priklonijo, stopijo iz odra. Vsi si čestitajo, se objamejo, slikajo, so srečni, vedno ne vsi, ampak po navadi so. Potem si slečejo kostume in si odstranijo ličila. Ob takšnih dnevih pridejo domov pozno zvečer. Lahko imajo predstave tudi več dni, večerov zaporedoma. Predstave so tudi med vikendi in prazniki.

7. RAZPRAVA

Na začetku dela sem si zastavila tudi nekaj raziskovalnih vprašanj, ki jih bom v tem poglavju potrdila oz. ovrgla.

1. Imajo plesalci en prost dan oz. nimajo prostih dni?

Prvo raziskovalno vprašanje je delno potrjeno. Skozi intervjuje s plesalci sem ugotovila, da imajo tudi proste dneve. Trenirajo šest dni na teden in jim tako ostane nedelja za počitek. Seveda pa je vse tudi odvisno od urnika, projektov in predstav. Odgovor na vprašanje ni enoznačen, saj imajo med "normalnimi" tedni po en prost dan na teden, kar pomeni, da imajo proste dneve. Plesalci so mi povedali, da imajo čez poletje mesec in pol dolge počitnice. Ta čas je za njih kar težek, saj morajo še naprej vzdrževati formo. Čez sezono imajo tudi kakšen teden odmora. Kadar uprizarjajo neko predstavo, se lahko zgodi, da imajo več dni brez odmora. Ne delajo le med tednom, ampak tudi med prazniki, na božične in novoletne večere ter ob nedeljah. Torej se lahko zgodi, da v nekem obdobju res nimajo prostih dni.

2. Ali poklic opravljajo do 35. oz. 45. leta?

Drugo raziskovalno vprašanje je potrjeno. Večina plesalcev v teh letih, nekateri še malo prej, končajo svojo baletno kariero. Če jim še telo služi, lahko ostanejo še dlje, ampak to so redki. Veliko jih mora končati kariero prej zaradi poškodb in obrab. Res je redko, da plešejo intenzivno dlje kot do 45. leta. Intervjuvanci so bili stari med 26. in 54. letom, kar je veliki razpon. Po navadi v ansamblu vidimo le redkokoga starejšega od 45 let, večina jih je mlajših. Različni so razlogi, zakaj pri kateri starosti končajo s kariero, a vsak, ki se poda v ta poklic, se zaveda, da ne bo trajal dolgo (tako kot ostali poklici). Po navadi starejši člani ne plešejo več vseh vlog, ampak kakšne stranske vloge, ki ne zahtevajo težkih baletnih korakov. Vseeno imamo tudi v mariborskem baletu starejše plesalce, ampak jih je zelo zelo malo. Imamo tudi primer plesalke v mariborskem SNG, Marino Krasnovo, ki je stara 60 let in je vse do upokojitve plesala v predstavah, v različnih vlogah. Seveda vloge niso bile na špicah in koraki niso bili razkazovalni (ni bilo visokih nog, piruett ...). Ona je ena izmed primerov, da je vso svojo kariero ostala v tem poklicu in se še zdaj, že po uradni upokojitvi, udeležuje treningov. Starost torej ni vse, ampak je telo. Po navadi končajo kariero med temi leti, ker se je telo že utrudilo od vseh naporov ter obremenitev čez kariero in pred njo.

3. Se po večini plesalci ne odločajo za družino?

Tretjega raziskovalnega vprašanja ne morem ne ovreči in ne potrditi, saj je to odvisno od vsakega posameznika. Tisti, ki se odločijo za družino, se zavedajo, kakšna cena je to za njihovo kariero. Nekateri nimajo otrok, nekateri pa imajo enega ali dva. Plesalke, ki imajo otroke, se zavedajo, kakšna dodatna odgovornost je to. Zavedajo se, da ne morejo preživeti veliko časa s svojimi otroki. Hristina Stoycheva je rekla: *“Mogoče je najtežja stvar to, da moraš velikokrat dati na prvo mesto delo in tudi počitek, da lahko zmoreš dalje. Za mene je to, da se odpoveš svojemu otroku. Nikoli ga nisem dala spat, ker sem vedno imela predstavo ali vaje. Na primer, on gre spat ob devetih, jaz pa takrat končam z vajami.”* (priloga 4, intervju). To, kar je povedala, se mi zdi, da izpostavi še bolj, kako se morajo balerine za svoje delo odrekati otrokom. Nekateri se odločijo, da jih ne bodo imele in se s tem ne obremenjujejo. Baletni plesalci si včasih tudi težje najdejo partnerja, saj jih ljudje ne razumejo, koliko morajo delati v gledališču in kako izgleda njihov urnik. V katerem koli smislu ustvarjanja družine in iskanja partnerja je težko. Veliko plesalcev si najde partnerja med plesalci, nekateri jih najdejo zunaj baletnega sveta, nekateri pa so sami. Odločitev za otroka je težka, predvsem zaradi urnika in težke vrnitve po porodu.

4. Ali dan plesalcev poteka drugače kot dan plesalk?

Četrto raziskovalno vprašanje lahko ovržem. Plesalci in plesalke imajo vse treninge in vaje skupaj. Razlikuje se samo v njihovih drugih dejavnostih izven gledališča, pa tudi v tem ne veliko. Iz intervjujev sem izvedela, da delajo v prostem času veliko enakih stvari kot ostali ljudje. So pa še vedno osredotočeni na telo, gibanje, zdravo prehranjevanje in regeneriranje. Praktično se po urniku in poteku dneva dan med spoloma ne razlikuje. Razlikuje se v pripravah na predstavo, kjer morajo biti plesalke prej, da se še uredijo, medtem ko plesalci ne potrebujejo toliko časa in lahko zato pridejo kasneje. Da sem lažje potrdila oz. ovrgla to vprašanje, sem intervjuvala tudi plesalca, ki sta par, njun dan je enak. To sem ugotovila tudi po tem, ko sta mi večkrat povedala, da je enako za oba.

8. DRUŽBENA ODGOVORNOST

S svojim delom sem želela sebi in širši javnosti približati balet kot poklic, saj menim, da veliko ljudi ne ceni in ne priznava baletnega poklica kot pravega. Prav tako želim privabiti več ljudi na ogled te čudovite umetnosti in prispevati k prepoznavnosti poklica ne samo kot lahkega, ampak z vsem delom in trdom plesalcev, da izgledajo predstave popolne in lahkotne. Naloga naj razširi baletno obzorje mladim v procesu šolanja, da spoznajo ta umetniški poklic baletnikov in se mogoče odločijo za njega.

9. ZAKLJUČEK

V raziskovalni nalogi sem se osredotočila na življenje baletnih plesalcev. Raziskovanja sem se lotila z različnimi metodami, uporabila sem različne spletne vire in literaturo ter opravila šest intervjujev s plesalci SNG Maribor. Vsi opravljeni intervjuji z baletnimi plesalci so mi bili v veliko pomoč, saj sem o baletu izvedela veliko novega skozi njihove oči. Povedali so mi o svojem življenju, o vsakodnevnih naporih in o pomembnosti discipline. Za njih je zelo pomembno imeti uravnoteženo prehranjevanje, regeneracijo, treninge, spanje ... Poklic ni samo lahкотen in preprost, kot se zdi, ampak zelo težek in naporen. Na osnovi odgovorov profesionalcev sem ugotovila, da je res zelo težko z medosebnimi odnosi, s poškodbami in predvsem z disciplino, ki jo zahtevajo od sebe. Balet torej ni samo ples, ampak je umetnost, kjer morajo plesalci biti tudi umetniki in kljub temu, kar v resnici čutijo, izraziti le to, kar zahteva od njih vloga. Tudi v predstavah, ki jih pogledamo v dveh urah, se skriva ogromno ur vaje in truda. Ko sem opravljala intervjuje s plesalci, sem v vsakem opazila tisti žar, resnično ljubezen in predanost do njihovega dela, kar se mi je zdelo res lepo. Upam, da je ta raziskovalna naloga pritegnila ljubitelje baleta, predvsem tiste, ki se odločajo za ta poklic.

Lepo se mi je zdelo, ko je Mina Radaković povedala: *“Mogoče bi rada povedala mlajši generaciji, da naj verjamejo v sebe, če imajo željo kdaj postati profesionalni plesalci, da imajo to samozavest in verjamejo v sebe. In če nikoli ne obupajo in imajo čisto zadan cilj, morajo samo delati vsak dan, korak za korakom in bodo en dan uresničili svoj gol. Mogoče bi jaz, ko sem bila mlajša, da bi mi nekdo povedal, da se naj ne obremenjujem, da danes mogoče ni najboljša, ampak jutri bo boljše. Vedno moraš imeti to moč v sebi. Ne rabiš čakati, da ti to pove nekdo drug, ampak si moraš povedati sam.”* (priloga 3, intervju).

Vsak, ki se odloča za ta poklic, kdaj potrebuje kakšno podporo, da mu nekdo pove nekaj spodbudnega. Njej tega niso povedali, to je spoznala s svojo izkušnjo. Tako želim tudi jaz s pričujočo raziskovalno nalogo širiti to zavedanje, miselnost, med mlade ljubitelje baleta.

10. VIRI IN LITERATURA

10.4. Spletni in knjižni viri

Rebecca Rissman, Ballet, 2020, Oxford, raintree

Balet (Elektronski vir) Dostopno na URL naslovu:

https://www2.arnes.si/~gzver/arhiv%202005/Peta%20stran,arhiv/Eva_nad/balet.html

(10.12.2024)

Ples (Elektronski vir) Dostopno na URL naslovu: [https://ples.fakultetazasport.si/sklop-](https://ples.fakultetazasport.si/sklop-6/base)

[6/base](https://ples.fakultetazasport.si/sklop-6/base) (10.12.2024)

6.r_BALET_Lilijana Krošl.pptx (Elektronski vir) Dostopno na URL naslovu:

https://skupnost.sio.si/pluginfile.php/919514/mod_folder/content/0/O%C5%A0/6.r/6.r_BALET_Lilijana%20Kro%C5%A1.pptx?forcedownload=1 (10.12.2024)

BALETNI PLESALEC – opis poklica in aktualna delavna mesta (Elektronski vir)

Dostopno na URL naslovu: <https://www.zaposlitev.info/kariera/baletni-plesalec/> (10.12.2024)

Upokojena balerina o lepotah in tegobah poklica, ki ga še vedno ljubi (Elektronski vir)

Dostopno na URL naslovu:

<https://svet24.si/clanek/novice/kultura/608bf06b1496b/dovolj-je-bilo-stresa-zuljev><https://svet24.si/clanek/novice/kultura/608bf06b1496b/dovolj-je-bilo-stresa-zuljev-krvi-izcrpanosti-znoj> (10.12.2024)

Poklic baletnika: blišč na odru, trdo delo in znoj v zaodrju #intervju #video (Elektronski vir)

Dostopno na URL naslovu:

<https://siol.net/trendi/kultura/poklic><https://siol.net/trendi/kultura/poklic-baletnika-blisc-na-odru-trdo-delo-in-znoj-v-zaodrju-intervju-video-512454>

(11.12.2024)

"Za uspeh se moramo vsi kdaj žrtvovati, ampak do neke meje" (Elektronski vir) Dostopno

na URL naslovu: <https://siol.net/trendi/svet-znanih/za-uspeh-se-moramovsi-kdaj-zrtvovati-ampak-do-neke-meje-100847> (11.12.2024)

10.5. Slikovni viri

Slika 1: Tijuana Križman Hudernik <https://www.sng-mb.si/content/uploads/2021/02/Tijuana-K.-Hudernik-scaled.jpg>

Slika 2: Cleopatra Purice <https://www.sng-mb.si/content/uploads/2021/02/Cleopatra-Purice-scaled.jpg>

Slika 3: Mina Radaković <https://www.sng-mb.si/content/uploads/2021/02/Mina-Radakovi%C4%87-scaled.jpg>

Slika 4: Davide Buffone <https://www.sng-mb.si/content/uploads/2021/02/Davide-Buffone-scaled.jpg>

Slika 5: Hristina Stoycheva <https://www.sng-mb.si/content/uploads/2021/02/Hristina-Stoycheva-scaled.jpg>

Slika 6: Matteo Magalotti <https://www.sng-mb.si/content/uploads/2021/02/Mateo-Magalotti-scaled.jpg>

10.6. Ustni viri

- Tijuana Križman Hudernik
- Cleopatra Purice
- Davide Buffone
- Mina Radaković
- Hristina Stoycheva
- Matteo Magalotti

11. PRILOGA

11.4. Priloga 1: Intervju z baletno plesalko Slovenskega narodnega gledališča Maribor Tijuano Križman Hudernik

Tijuana Križman Hudernik, rojena v Kopru, je baletna prvakinja Mariborske opere. Šolala se je na italijanski OŠ v Piranu, na Konservatoriju za glasbo in balet Maribor ter se dve leti izpopolnjevala na Akademiji Milanske Scale v Milanu. V 20. letih svoje kariere je odplesala veliko vlog, prejela številne nagrade, kot asistentka je postavila tudi predstave za druga gledališča. Že 15 let ima svoj plesni butik Tijuana in je ponosna mama dveh sinov Etiana in Natana.

Slika 1: Tijuana Križman Hudernik

Kakšen je način življenja plesalca?

Kakšen je način življenja plesalca? V bistvu je naš delavnik, da imamo ob 10. uri trening. Kar pomeni, da sem sigurno 9.30 v gledališču, se preoblečem, malo ogrejem, pripravim na trening. Po navadi sledijo vaje za predstavo, projekte, ki trajajo do dveh. Pol pa odvisno, od pol šestih pa do pol desetih zvečer je drugi termin in potem je sklop predstav, ki se končajo včasih tudi, ko pridem domov ob 11ih zvečer. In to je tako od ponedeljka do petka. Sobote so vaje od 10ih do enih, načeloma, če so predstave, pa so potem še predstave vključene. Včasih so tudi ob nedeljah ali praznikih, silvestrovo. Enkrat smo imeli tudi prav na božični dan. Tako da je v bistvu mešano, mi nimamo stalnega urnika, ker to variira na potrebe gostovanj, predstav, odvisno, v katerih projektih si. Če pa vprašaš mene osebno, Tijuano, kako poteka moj dan. Glede na to, da sem mama dveh otrok, pa glede na to, da imava skupaj z možem še trgovino, pa dan poteka tako, da se zbudim ob 7ih zjutraj in se moj dan konča ob 11ih zvečer, lahko rečem. In to od ponedeljka do petka, skoraj vsaki dan. Brez nekih pavz za počitek pa regeneracijo in vsega. Ampak to je pol druga izbira, za katero se vsak sam odloči.

Kaj je najtežja stvar v tem poklicu?

Najtežja stvar v tem poklicu, mmm, bi rekla, da so včasih odnosi. Ja, ni mi toliko težko zdržati same predstave, tolikokrat grem tudi preko marsikatere bolečine. Ampak najtežji del mi je, ko nekdo želi, da ti psihično nisi okej in vedno sem mnenja, da vsak žulj, vse bom zakrpala, pokrpala, ampak ta del pa mi je najtežji. Ampak z leti ne več, ker se enostavno utrdiš in greš preko, pa ti je vedno lažje.

Morate plesalci slediti kakšnim pravilom oz. navodilom?

Navodilo imamo, da pridemo na trening in da tako kot greš ti v šolo vse te stvari spadajo. Zdaj mi težimo k temu, da smo, kako bi ti rekla? Kot nekakšne note, ko nekdo potem skompozira in v bistvu smo kot nek del, da v bistvu se približamo čim bolj želji, ki jo ima sam koreograf glede samega giba ali glede predstave. In glede na to, da sem imela cel spekter različnih vlog, pač včasih moram bit vesela, nasmejana punčka v predstavi, drugič nesrečna zlorabljenka ženska. V bistvu ne vem, če je to navodilo, ampak nekak bolj želja, težnja, da se približaš samemu liku, ki jo zahteva predstava.

Kako ostanete v formi in kako se regenerirate?

Ja, problem je za mojo regeneracijo, da pač časa nimam. Ampak glej, da sem stara 41 let in da glede na to, da sem 21 let v gledališču, je sama sreča, da nisem bila deležna večjih poškodb. Razen tistih, ko so mi pač drugi nehote povzročili, da so me, ne vem, potisnili ali pa se pač to zgodi. Nič, skrbim za zadostno količino spanja, da ker ko je ne dobim, je vse skupaj bistveno težje, da se zdravo prehranjujem, za vitamine in drugo pa sledim svojemu občutku.

In ko česa preveč doziram, nekje malo zmanjšam, da potem zmorem, če vem, da me čaka en težek sklop predstav, pa vaj, pač kje je možno, se ne iztrošim toliko. Tako da v bistvu nekak šparam z energijo, zato da je končni cilj izpeljan.

Koliko dni imate za počitek? Sploh imate prosti dan?

Pa to je tako odvisno, nimamo točno določeno. V poletnem času imamo, smo prosti mesec pa pol, kar je veliko, mogoče včasih tudi preveč za telo. Ker potem te čaka novi, pač cunami vaj in predstav. Vmes pa je odvisno, ker na primer zdaj je balet imel 10 dni prostega (božično novoletne počitnice). Ampak glede na to, da sem imela v operi en mali plesni vložek, tisti, ki smo imeli opero, pa nismo bili prosti. Tako da to je tako malo, variira. Ampak včasih se zgodi, da imamo samo en trening na dan, pa brez vaj. Tako da ni fiksnega stalnega dela.

Kako poteka dan, ko ni predstave? Kako izgleda trening?

Čisto klasičen. Prideš, narediš uro petnajst, uro pa pol treninga. In trening je sestavljen zelo klasično, vaje ob drogu, potem sredina, se konča s skoki ali s kakšnim strečingom.

Koliko ur na dan in koliko dni v tednu vadite?

Od ponedeljka do sobote. To se pravi 6 dni v tednu. Koliko ur, pa je odvisno od zasedenosti in v katerem projektu sem, pa koliko je dolga sama predstava in koliko različnih vlog imam v tem ali jih nimam. Tako da - mešano.

Kako potekajo priprave na predstavo?

Z vajami, ki jih imamo dopoldne in popoldne. Pol pa sledijo vaje na odru.

Katera vaja je najpomembnejša pred predstavo?

Vse. Vse so pomembne. Ker večkrat ko greš skozi, bolj se lahko potem osredotočiš na samo vlogo, ko je del predstave, nisi obremenjen s koraki in s koreografijo. Pa potem je vse skupaj bolj fluidno. Tako da v bistvu več vaj imaš, več generalk, več predstav, lažje ti je. Ker na začetku si obremenjen, na kateri strani moraš ven, kje te čaka sprememba, kdaj moraš zamenjati obleko

ali kateri pripomoček moraš prinesiti na oder. Potem pa sčasoma gre to v nek avtomatizem, ko vse to osvojiš in se lahko bolj osredotočiš na svoj umetniški del.

Kako poteka izbor nastopajočih, kostumov in scene?

Dobro vprašanje. Ja, čisto smiselno bi bilo, da ko pride asistent koreograf, si izbere plesalce, za katere meni, da so primerni, da ustrezajo liku, ki si ga je pač on zamislil, ali ki ga zahteva sama predstava. Ampak bodimo odkriti, dostikrat temu ni tako. So pač drugi, ki mogoče odločijo kdo bo, kaj bo. Tako da je to mešano. Enkrat je tako, drugič je drugače. Glede kostumov pa ima kostumograf glavno besedo pri tem, kako si je zamislil. Mi tukaj razen tega, da je kostum preozek ali prevelik, preširok, nimamo kaj dosti manevrskega prostora, da karkoli spremenimo. To je prepuščeno izključno kostumografu.

Kako poteka dan predstave?

Moj dan pred predstavo? (Ja) Odvisno, katero predstavo imam. Ampak poteka čisto običajno, kot vsak drug. Edino mogoče sem takrat najbolj pozorna, da ne bi pojedla kaj pretežkega. Mogoče sem takrat bolj pozorna na to, kaj pojem.

Kaj se dogaja na odru pred in po predstavi?

Kaj se dogaja na odru pred predstavo? Je v bistvu neka predpriprava, preveriš, če imaš, ne vem špice urejene, če je predstava v špicah, da se ni pojavila kakšna luknja na nogavicah, da je s kostumom vse v redu. Odvisno od frizure, ki jo imam, včasih moremo nositi kakšno lasuljo, grem, se zavrtim, večkrat stresem z glavo, probam, da se slučajno ne bi zgodilo, da bi mi padla. Enako velja za dodatke, kakšne kronice ali uhani, to vedno preverim. Drugače vedno probamo kakšen element, ki po navadi ... ne vem, kakšne piruete, ravno za občutek. Če imaš obleko, ki je zelo široka, poskusiš par elementov, ki jih imamo v sami predstavi, ravno zato, da se potem, ko stopimo na oder, počutimo bolj udobno. Kar se pa tiče, ko gre za duete, po navadi s

partnerjem probamo še kakšne podpore, še zadnji check narediva glede kostuma, glede prijemov, da potem vse skupaj steče čim bolj gladko in preprosto, pa dostikrat oder preverimo, če drsi ali ne. Tako da potem še dodamo kakšno kolofonijo. To pa mislim, da je to. In če imam zelo težko predstavo, si vedno naštimam na desni strani, da imam dovolj vode ali kakšen izotonik, pa na levi strani. Da ko pridem, ja, da se hidriram in da grem lahko dalje. Po predstavi je po navadi poklon in gremo vsi domov, pa damo vse dolj iz sebe, šminka pa to je to.

Kako potekajo turneje/gostovanja?

Kako potekajo? Ja tak kot jih organizator določi, pač sledimo temu urniku. Veliko gostovanj sem dala sama skozi, lahko rečem, da sem pol sveta videla z gostovanji in vsaka je zgodba zase, je unikat. Najlepše mi je takrat, ko imamo dovolj časa, da pridemo, da ne rabimo direktno it na vajo, da imaš nek čas za počitek, pa da se potem pripraviš, ampak dostikrat temu ni tako. Včasih gremo lahko tudi direktno ... Evo ravno Atene, ko smo bili, ti lahko odkrito povem, kako je potekalo to gostovanje. Ob 4ih zjutraj smo štartali izpred stadiona. Smo šli z avtobusom do Dunaja, pol smo iz Dunaja leteli do Aten. Ravno toliko časa smo imeli, da smo odložili potovalko. Kosilo so nam dali en taki sendvič, ki so ga eni na avtobusu jedli, eni še to niso dobili, ker so vegani ali pa vegetarijanci. In smo šli direktno na vajo, ki je trajala do pol desetih zvečer. Tako da tudi takšni ekstremi so včasih. Večinoma pa hvala bogu je tako, da gremo, tisti dan smo prosti, naslednji dan je situacijska vaja ali generalka - odvisno od predstave, predstava, pa potem nazaj domov. Tako, da ja. Ampak tako kot ti rečem, vsako gostovanje je zgodba zase.

Je še kakšna stvar, dogodek ali občutek, ki bi ga radi izpostavili?

Kaj bi rada izpostavila? V kakšnem smislu, ker meni se je zgodilo toliko stvari, da včasih rečem možu, da bi lahko knjigo napisala raznih anekdot in vsega. Ampak kaj točno, usmeri me malo.

V raziskovalni delam bolj o življenju plesalcev in o poklicu. Tako da v to smer.

Pol pa mogoče ta, en lep trenutek mi je bil, ko sem šla na turnejo po Ameriki, in sicer je bilo gostovanje zelo naporno, saj smo šli z enega letala na drugo, pa menjavali mesta. In dan, preden

sem šla, sem zvedela, da sem noseča. In mi je bil en tak lep trenutek, ko sem vedela, da plešem v predstavi Radio and Juliet, in da imam ... takrat nisem vedela, da bo to Etian, ampak ja, da sem imela Etiana. In gostovanje je bilo sicer izredno naporno. To mi je bil en tak lep občutek in pol tudi kasneje, ko se mi je že malo trebušček poznal, ampak ko sem to razkrila, sem tudi plesala to predstavo. In v bistvu je to edina predstava, ko sem potem, ko sem bila drugič noseča, je tudi Natan z mano v tej predstavi plesal. In je bil potem zelo lep občutek, ko sta me oba gledala in videla v tej predstavi. Kar je zelo redko, ker po navadi imamo predstave, pa jih potem več ne ponovimo, določene, je en sklop, pa to je to, pa se jih več ne dotaknemo, nekatere pa obstanejo in Radio se je obdržala 20 let. Tako da ravno zato, ker sem del te predstave, mi je bil en tak poseben in drugačen trenutek, ajde če enega izpostavimo.

Vas ta poklic osrečuje?

Ja. Ne, so seveda vsepovsod plusi pa minusi, ni ideala, kar je tudi logično. Ampak mislim, da če najdeš eno stvar, ki ti je všeč in se dobro počutiš, pol je drugo vse lažje. Če pa mi to ne bi dalo zadovoljstva, odrskega ali poklicnega, pa bi že zdavnaj šla iz gledališča.

Zakaj ste se odločili za ta poklic?

Pa ne vem čisto preprosto, moj oče je mislil, da bom imela trgovino in saj na koncu jo tudi imam (smeh). Ampak v bistvu kot otrok nisem nikoli sanjala o kronicah, pa tutujih, pa lepih oblekicah. Jaz sem samo takrat, ko sem se morala odločiti, na katero šolo bom šla, se samo spomnim, da sem rekla, da jaz sebe vidim na odru. In v bistvu je bila čisto taka iskrena želja do odra, do vsega tega, kar se dogaja pred tem, na odru, cel ta postopek, vse te priprave, cel ta miš maš, luči. In včasih je v bistvu toliko truda vloženega za, ne vem, 2 minuti (smeh), ko traja ena variacija, pol pa kasneje ogromno truda za vlogo, ki je bolj kompleksna tehnično in igralsko. Ampak ja, zaradi celotnega paketa, ki ga nudi teater, z vsemi plusi in z vsemi minusi.

Hvala za vaš čas.

11.5. Priloga 2: Intervju z baletno plesalko Slovenskega narodnega gledališča Maribor Cleopatro Purice

Cleopatra Purice, prihaja iz Romunije in je stara 54 let. V SNG Maribor pleše že 33 let.

Slika 2: Cleopatra Purice

Kakšen je način življenja plesalca?

(Smeh) Ja, zanimiv poklic je in po pravici povem, da ga ne bi zamenjala za nič. Ne glede na to, kakšen status imaš. Ali si v ansamblu ali si demi solo ali si solist ali prvak. Naš poklic je zelo zanimiv, ker je vsak dan drugače, čeprav so treningi vsak dan in so baza, osnova, trening. Ampak odvisno od predstave, premiere, gostovanja ... Tako da je težek, je poln smeha, zanimivosti in dogodivščine.

Zato je zelo, zelo zanimiv in ga ne bi zamenjala za nič.

Kaj je najtežja stvar v tem poklicu?

Bi rekla, da so poškodbe, in to verjetno vsak odgovori. Zato ker ko so poškodbe, seveda so poškodbe različne, so majhne, so srednje, so velike. Tem večje in težje so, terjajo več časa za okrevanje. Potem pa še preden prideš nazaj v formo. Je pa definitivno, ko se moraš ustaviti, težko sprejmeš, si priznaš, da ne zmoreš in hočeš. In ko se takoj dobro počutiš, nadaljuješ, je pa treba bit strpen in potrpežljiv, da se vsaka rana, poškodba zaceli 100 %. Ker lahko ta poklic traja kar dolgo in če prehitavamo ...

Morate plesalci slediti kakšnim pravilom oz. navodilom?

Seveda, urnik je urnik. Najprej bi rekla disciplina, disciplina do sebe. Urnik je itak. Za vaje, predstave moraš biti točno, predčasno, da se urediš. Ampak predvsem pa disciplina do sebe in spoštovanje do poklica.

Kako ostanete v formi in kako se regenerirate?

V formi ostaneš, da vadiš, vadiš, vadiš. Kako se regenerirate? V kakšnem smislu, poškodbe ali pavze. (Vse). Regeneracija se meni zdi bolj po poškodbi, to terja svoj čas. Zdaj pa, če misliš po dopustu ali pavzi, pa počasi. V formi na splošno, če imaš dopust ali pavzo, moraš razmišljati o hrani. Včasih se sprostimo in si rečemo, da lahko jemo ne vem kaj. Ampak mislim, da si vsak plesalec dovoli to kak dan, dva, tri. Če je to daljši dopust, pol pa ga že muči, ima slabo vest, da je to jedel, da je to pil. Tako da vsak posameznik se to odloči. Eni nimajo težav s kilogrami, eni pa ja. Zdaj pa kaj se tiče fizična regeneracija, forma, ne glede na to, vsak mora trenirati. Jaz mislim, da vsak v pavzi, na dopustu še malo dela na sebi.

Koliko dni imate za počitek? Sploh imate prosti dan?

Seveda imamo proste dneve. To sploh ni debate, ker moraš po zakonu že imeti sedmi dan prosto. Drugače zakon ne dovoli. Tak da odvisno od projektov, če ni toliko projektov, kaki dan, dva je absolutno. En dan absolutno, če ne dva, včasih malo več. Ali pa je samo trening, niso težke vaje, tako da je včasih dovolj časa za sprostitev. En trening za baletnika ne predstavlja toliko napora, kot same vaje in predstave vsaki dan.

Kako poteka dan, ko ni predstave? – kako izgleda trening?

Ljudje smo na splošno bolj sproščeni, absolutno. Ja, to bi rekla, da smo zelo sproščeni. Ostalo pa vsak po svoje, mislim v hribe hodijo (ne vem, na sladoleđ, na pico). V glavnem bi rekla, da je trening zelo sproščen, lahko se tudi trening podaljša, lahko še kaj vadijo. Psihično je malo bolj neobremenjeno.

Koliko ur na dan in koliko dni v tednu vadite?

Trening je osnova, traja uro pa petnajst, uro pa pol in je lahko vsaki dan. Vaje pa so odvisno od predstave. Tako da na splošno 8 ur na dan, to je naš delovni dan. Ampak odvisno od predstave.

Kako potekajo priprave na predstavo?

Najprej se začne trening, potem je kratka pavza. Vsak se pripravi za svoje delo, kaj ima v tej predstavi, za svoje vloge. Tako da če je potrebno, tudi dvakrat na dan.

Katera vaja je najpomembnejša pred predstavo?

Pred predstavo je zelo važno ogrevanje. Mi mamogrevanje, da je pol ure trening. Tako da je to to. Če nekdo ne hodi na trening, ker ima lažjo vlogo ali skoraj nič, se sam pripravi. Nekateri pa se tudi sami ogrevajo. Večinoma je obvezen, no ni obvezen, trening je pol ure pred predstavo.

Kako poteka izbor nastopajočih, kostumov in scene?

Nastopajočih je, ne vem, bi rekla po hierarhiji. Najprej kakšen status imaš, kakšne sposobnosti. Lahko je en solist izbran, ki bi naj po hierarhiji plesal določeno vlogo. Lahko pa se zgodi, da mu ne paše ali pa ni dovolj sposoben. In ja, če je en prvak ali solist, ne pomeni, da bo dobil glavno vlogo ali pa manjšo vlogo, glede na status. Ampak lahko pa dobi tudi eden iz ansambla. Odvisno od predstave. Ampak to je vedno prisotno in tudi tako napreduje. Ker vsak je bil enkrat v ansamblu, preden je napredoval. Tako da to je absolutno normalno. Za kostume imamo kostumografa in za scene scenografa.

Kako poteka dan predstave?

Dan predstave ... hm. Zjutraj normalen class, mislim uro pa petnajst, potem pa so korekcije, lahko so uro in pol. Korekcije so npr. kaj se še mora narediti, kaj ni v redu ... se z maestrom, pedagogom dogovorimo, kje je še kaj treba dodati – manj ali več ali kakor koli.

Kaj se dogaja na odru pred in po predstavi?

Po predstavi vsi uživamo in vedno slišimo: »Korekcije boste dobili jutri.« In ja, drugače so eni zaskrbljeni, če jim je šlo, eni ne. Vsak različno doživi, odvisno od vloge, od sposobnosti, od tega, kaj se dogaja v tem trenutku, saj so to žive predstave. Kjer se seveda najboljšim lahko zgodi najslabše, tudi poškodbe v času predstave. Takrat je treba takoj reagirati. Do zdaj smo uspeli vedno nekako sanirati in iti dalje. Tako da nismo rabili prekiniti celotne predstave pa je odpovedati, ampak ja, se je tudi to že zgodilo. Težke poškodbe med predstavo, z velikimi vlogami. Zorba, pa pred dvema letoma Labodje jezero, ko je Roadbordu v začetku njegovega prihoda v drugem dejanju koleno počilo. Potem se je pobiral in je šel dalje in potem spet, in se je moral plaziti iz odra v kulise. In smo morali za 15 minut prekiniti predstavo, povedati publikii. In kaj pa zdaj? Eni so klicali rešilce in še covid je bil. Eni so morali videti, kako je z njim, eni pa so poskrbeli, kako dalje, ker je bil šele začetek drugega dejanja, vse labodke pa tam

pripravljene. Ampak se je rešilo nekak, seskok v predstavi, ki terja zelo veliko živčnosti in panike. Zaskrbljenost, če boš lahko naredil ali ne boš, boš znal. Vmes, ko so pavze, namesto da se pripraviš za druge stvari, za naslednje dejanje, se mora takoj vaditi – tu maš to, tu maš tisto. Tako da je napeto, se zgodi.

Kako potekajo turneje/gostovanja?

En dan prej si lepo spakiramo (smeh) in naslednji dan gremo na bus ali na letalo, vsekakor na bus iz Maribora. Včasih je napeto in ker je kratek čas, se lahko zgodi veliko. Odvisno je, kje je gostovanje, koliko je blizu ali daleč in za katero predstavo gre. Tako da lahko se zgodi, če je finančna ali časovna kriza, je lahko gostovanje zelo kratko in je takrat vse preveč napeto. Na isti dan prihoda so lahko generalke. Takrat gremo hitro v hotel si razpakirati kufre, hitro dol, situacijska vaja. Lahko se zgodi, da je predstava zvečer ali naslednji dan. Ko pa je bolj »leže«, se prvi dan potuje, drugi dan je situacijska, tretji dan je predstava, potem pa gremo nazaj. V glavnem so gostovanja včasih težka, ker je težka predstava, so pa tudi zelo zabavna. Nas še bolj zbližajo, združijo in se še bolj spoznamo, ker smo »ujeti« skupaj.

Je še kakšna stvar, dogodek ali občutek, ki bi ga radi izpostavili?

Dogodek ali občutek? V kakšnem smislu je to? Dogodki so dobri in slabi, tako kot vsepovsod. Kot sem rekla, poškodbe so res zelo neprijetne in terjajo svojo ceno, glede na regeneracijo in da prideš nazaj v formo. Dogodki, ko se tudi kaj smešnega zgodi na odru ali žalostnega.

Vas ta poklic osrečuje?

Absolutno. S tem sem vse povedala.

Zakaj ste se odločili za ta poklic?

Začela sem z gimnastiko, ko sem bila stara 7 let. Tako da to ni bil neki ples. Takrat so prišli izbirat, iskat male punčke za balet. In sem bila izbrana in sem bila vesela. Od tistega trenutka nisem niti enkrat razmišljala, da bi delala kaj drugega.

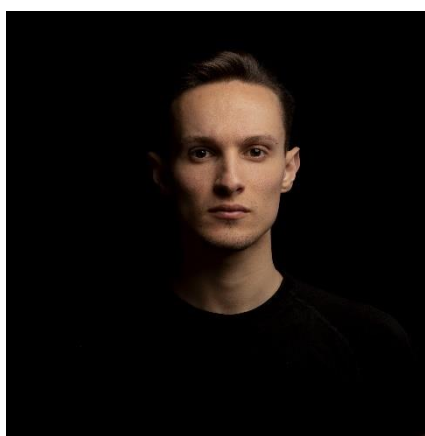
Hvala za vaš čas.

11.6. Priloga 3: Intervju z baletnima plesalcema Slovenskega narodnega gledališča Maribor Mino Radaković in Davidom Buffonom

27-letna Mina Radaković prihaja iz Srbije. S plesanjem v gledališču se profesionalno ukvarja že 10 let. Na polno je začela v Narodnem gledališču v Beogradu, ko je bila stara 17 let. 29-letni Davide Buffone prihaja iz Rima in je solist v SNG Maribor. S svojo kariero kot baletni plesalec je začel pred 10. leti. Z Mino sta se spoznala v Beogradu, kjer sta skupaj plesala. Skupaj sta odšla tudi v Severno Makedonijo in tam plesala eno sezono, potem pa sta prišla v Maribor. V SNG Mariboru sta že 6. sezono in sta zelo ponosna in srečna, da sta del tega ansambla.

Slika 4: Mina Radaković

Slika 3: Davide Buffone

Kakšen je način življenja plesalca?

Mina: Prvo kot prvo bi rekla, da je življenje plesalca zelo lepo. Ampak naš poklic ni samo služba, ampak naš način, stil življenja. Morem reči, da je zelo intenziven in veliko je potrebne discipline, posvečenosti in dela na sebi. Zelo intenziven, ampak lep.

David: Za mene je naš način življenja precej intenziven. Ampak hkrati imamo iz tega velikokrat veliko lepih spominov, lepih občutkov in lepih čustev. Seveda pa je tudi glede discipline zelo, zelo, zelo, zelo težko. Zato ker imamo fizično in psihično vsak dan fokus, ponavljanje in enako rutino. Ja, je težko, a tudi zelo lepo.

Kaj je najtežja stvar v tem poklicu?

Mina: Imamo veliko težkih stvari, ampak recimo ta disciplina in ta rutina vsakodnevno, trening. Recimo mi ne moremo plesati, se ne moremo ukvarjati, če ne naredimo čisto vsaki dan baletnega treninga. Mogoče je to najtežji moment, da moraš ti vedno delati na svojem telesu,

da si ne moreš vzeti velike pavze. Še posebej takrat, ko postanemo profesionalci, ko delamo v teatru. Seveda rabimo tudi preko leta odmor za okrevanje. Ampak mogoče je to najtežji moment, ta disciplina.

David: Ja, to je ena najtežjih stvari. Ampak mislim, da tudi način, kako živimo, naš poklic, ker smo v bistvu ves čas v gledališču, a tudi z istimi ljudmi. Seveda je lepo, ker postanemo družina, včasih pa zna biti tudi težko. Ampak mislim, da je najtežja stvar rutina, način, kako ves čas delamo na sebi, ves čas odkrivamo nekaj novega, nekaj težjega in gremo mimo težavnosti, da se vsakič izboljšamo.

Morate plesalci slediti kakšnim pravilom oz. navodilom?

Mina: Seveda, v bistvu je v našem celem življenju zelo pomembno, da sledimo pravilom in navodilom. V smislu: baletni plesalci moramo to početi v vseh pogledih, kot na treningu, kar se tiče naše prehrane, kako se dovolj nahranimo, kako se dovolj spočijemo. Moramo pa biti tudi zelo disciplinirani, to je zelo pomembno, da pridemo do cilja.

David: Za mene, za moškega plesalca, imamo seveda svoja pravila. Ta pravila so disciplina, ker moramo ostati v formi, hoditi v fitness, na fizioterapijo, vedno ostati zdravi in dobro jesti. Moramo se tudi dovolj spočiti, da lahko pridemo kasneje na vaje, s precej regeneriranim telesom, da lahko maksimalno opravljamo svoje delo.

Kako ostanete v formi in kako se regenerirate?

Mina: Jaz osebno, preko leta, ko imamo dopust, si dam vedno 7 do največ 10 dni, da se čisto spočijem in nič ne delam, da se regenerirajo mišice, ligamenti, vse. Ampak v teh dneh moram vedno nekaj delati, da obdržim formo. Se pravi, ali je to pilates ali tek, tudi plavanje. Odvisno, kaj delam ta odmor. Ampak vedno moramo nekaj delati. Recimo preden začnemo s sezono v teatru, začnem vedno sama delati baletni drog. Tako da začnem čutiti stopala, zaradi špicov, za punce je to zelo pomembno. Kako se regeneriram? Jaz se zelo trudim, da spim dovolj. To mi je zelo pomembno in čutim, če ne spim 7 do 8 ur med sezono. Čutim to na sebi in ne morem dobro delati. Mogoče takrat, ko imamo bolj intenzivne vaje ali pa ko imamo 10 predstav zaporedoma, masaže. Takrat, ko nas nekaj boli, ko so mišični krči, se naredijo kakšne terapije. Ampak tudi kakšen magnezij vzamem, vse to je tako programirano in skalkulirano.

David: Seveda, tudi za nas je najpomembnejši fitness in tudi plavanje čez sezono je zelo pomembno. Veliko hodimo na masaže ali terapije, da ostanemo v formi in da se regeneriramo.

Uporabljamo tudi veliko dodatkov, kot so magnezij, omega-3 in D3, vse dodatke, ki jih lahko uporabimo za okrevanje svojega telesa in mišic.

Mina: Prehrana mora biti res uravnotežena. Vnesti moremo dovolj beljakovin, ogljikovih hidratov, vitaminov ... Jesti moramo čim bolj zdravo. Kar pomeni, da jemo dovolj in ne, da ne jemo.

David: Ne jesti je dejansko najslabši primer. Kajti če ne ješ, nimaš energije in če nimaš energije, nimaš mišic in če nimaš mišic, nimaš moči za skoke, za izvedbo variacij in tudi za možgane za koncentracijo. V bistvu moraš vedno jesti dovolj.

Mina: Dovolj, ampak zdravo, to je ključ.

Koliko dni imate za počitek? Sploh imate prosti dan?

Mina: Seveda, to je odvisno od repertoarja. Recimo, lahko se zgodi, da imamo predstave tudi v nedeljo. Ko je normalna situacija, imamo samo en prost dan v tednu. Ampak odvisno od repertoarja, lahko se zgodi, da imamo več predstav zaporedoma in se lahko zgodi, da delamo tudi deset dni brez pavze, ampak jo imamo kasneje. Lahko imamo tudi en mesec 15 predstav in smo bolj intenzivno vključeni v delo. Potem pa mogoče pride tako, da nimamo dva, tri tedne predstave in nimamo tako intenzivnih vaj, imamo samo trening z lahкими vajami. V glavnem je odvisno od repertoarja.

Kako poteka dan, ko ni predstave? – kako izgleda trening?

Mina: Če so predstave ali niso, vsaki dan začnemo s treningom, classom. Potem pa je odvisno, kaj nas čaka naprej, se delajo vaje ali pa tudi ne. Če se zgodi, da naslednji mesec ni predstave, v našem prostem času ohranjamo kondicijo tako, da dodatno sami nekaj vadimo.

David: Vsak dan zjutraj pridemo in imamo trening (class). Po treningu (classu) ali pa popoldne imamo zagotovo kakšne vaje. Če jih nimamo popoldne, gremo po navadi v fitness, naredimo svojo telovadbo ali pa gremo na bazene. Vedno se ukvarjamo z nečim, da ohranjamo svoje telo v delu.

Koliko ur na dan in koliko dni v tednu vadite?

Mina: Spet odvisno od repertoarja. Ampak vedno delamo od 10.00 zjutraj do 11.15, jutranji class. Potem je pavza 15 minut, ob 11.30 se začnejo vaje in delamo do 14ih. Potem imamo

pavzo za kosilo in da se spočijemo. Ob 18.30 so večerne vaje, ki so do 21.30. Če je vse v redu, vadimo šest dni na teden in en dan je prost za okrevanje.

Kako potekajo priprave na predstavo?

David: Dan predstave je za nas normalen dan, ni nič posebnega. Zbudimo se, pridemo v gledališče in naredimo svoj trening. Nato se z repetitorji pogovorimo o detajlih. Zagotovo gremo še zadnjič pred predstavo na oder, kjer probamo najtežje korake. Potem gremo domov, pojemo kosilo in počivamo največ, kar lahko. Potem se zelo hitro vrnemo v gledališče, ker se moramo pripraviti, se naličiti, si narediti frizuro. Poskusimo še kostume, da vidimo, če je vse v redu, če moramo še kaj popraviti v zadnjem trenutku. Potem imamo spet ogrevanje, ki je pa krajše od tistega, ki ga imamo zjutraj in potem je čas, to je to.

Katera vaja je najpomembnejša pred predstavo?

Mina: Moram povedati, da je vsaka vaja pomembna, ker je vsaka vaja korak, korak, korak do produkta, cilja in to je predstava. Jaz gledam na to, da je generalka, dan pred predstavo, si vzamem to, kot da je že predstava. Tako da je zame najpomembnejša generalka. Jaz sebi naredim občutek, kot da plešem pred publiko in kot da je že zares predstava. Za vse plesalce je zelo pomembna. Nekateri pravijo, da če narediš zelo dobro generalko, da predstava naslednji dan ne bo tako dobra. Jaz se trudim, da naredim najboljše, kar lahko na generalki, ampak ne tako, da se čisto raztrosim, vedno ostane kakšnih 20 procentov, da je maksimalno za predstavo.

Kako poteka izbor nastopajočih, kostumov in scene?

David: Pred premiero je poseben izbor, direktor ali koreograf pogleda in naredi malo avdicijo, da se lahko odloči, katere plesalce bo vzel. In seveda imamo v gledališču različne range, kdo je *corps de ballet*, kdo je solist, kdo je glavni solist in na podlagi tega razvrščanja si izbran za vloge. Včasih se tudi zgodi, da to nima vrednosti, a največkrat so vloge tako dodeljene. Ves čas delajo nove kostume, glede na našo telesno težo ali na naših proporcih. Prizorov ne vidimo ravno veliko (smeh), ko pridemo na oder, se prilagodimo sceni, ki so jo ustvarili s koreografom.

Kako poteka dan predstave?

Mina: Tako kot vsak dan, začne se z baletnim treningom. Nato so zadnje korekcije, na katere moramo misliti od generalke. Potem imamo čas, da gremo domov, si naredimo kosilo in se

probamo spočiti, koliko se da. Punce moramo priti veliko prej; če se predstava začne ob 19.30, sem jaz tam že ob 16.30, saj si moramo narediti frizure in se naličiti. Tudi odvisno od predstave, si moramo mogoče tenirati telo in tudi špice. Preverimo, če je s kostumi vse v redu. Pred predstavo imamo še ogrevanje. Potem se ob 19.30 začnejo predstave.

Kaj se dogaja na odru pred in po predstavi?

Mina: Pred predstavo je tu naš ekspicent, ki preveri, če je vse v redu, da je scena na mestu, da so tu vsi rekviziti, ki so potrebni za predstavo. Običajno veliko plesalcev dela še vaje na odru, tiste zadnjominutne vaje, kjer probava neke trenutke, ki jih morajo plesati ta dan.

David: Po nastopu so vsi zadovoljni, med seboj se objemamo in slikamo. Tam je lahko tudi kdo, ki ni srečen, mogoče ni dobro plesal ta dan in ni vesel. Ampak to je redko.

Mina: Ampak tudi normalno, ker je del človeka. Mogoče je en dan boljši, en dan slabši, a pomembno je nadaljevati in se vedno truditi biti boljši od včeraj.

Kako potekajo turneje/gostovanja?

David: Turneja v naši službi so najlepša nebesa. Ker potujemo v tujino in smo vsi skupaj, obiščemo nove kraje in odkrivamo nova gledališča. Kako izgleda? Pripravimo se v Mariboru, ker smo tu rezidenti. Kot takrat, ko smo šli v Hong Kong, smo morali na dolgo potovanje. Bilo je malo naporno, ampak neverjetno. Prispeli smo v hotel in je bil čudovit dan, avenija je bila neverjetno velika. Nikoli še nismo videli tako velikega odra. To je nekaj najlepšega, kar počnemo, ker raziskujemo nova mesta, potujemo, plešemo v novih gledališčih in je neverjetna izkušnja.

Je še kakšna stvar, dogodek ali občutek, ki bi ga radi izpostavili?

Mina: Mogoče bi rada povedala mlajši generaciji, da naj verjamejo v sebe, če imajo željo kdaj postati profesionalni plesalci, da imajo to samozavest in verjamejo v sebe. In če nikoli ne obupajo in imajo čisto zadan cilj, morajo samo delati vsak dan, korak za korakom in bodo en dan uresničili svoj gol. Mogoče bi jaz, ko sem bila mlajša, da bi mi nekdo povedal, da se naj ne obremenjujem, da danes mogoče ni najboljše, ampak jutri bo boljše. Vedno moraš imeti to moč v sebi. Ne rabiš čakati, da ti to pove nekdo drug, ampak si moraš povedati sam.

Vas ta poklic osrečuje?

David: Seveda. Mislim - je edini način, da nadaljuješ v tem poklicu, ker je to, kar si res želiš in kar res rad počneš. Mislim, da je sreča, da lahko to delamo, ker veliko ljudi obupa med postopkom.

Mina: Veliko talentiranih plesalcev nima priložnosti vstopiti v gledališče. Zato bi res morali biti veseli in hvaležni za to priložnost. Je res čudovita služba.

Zakaj ste se odločili za ta poklic?

Mina: Meni se je to zgodilo zelo spontano. Jaz vedno rečem, da je balet izbral mene in ne jaz baleta. Začela sem spontano. V mojo osnovno šolo so prišli iz baletne šole in so nas poklicali, punce, ki smo imele predhodne dispozicije in sem tako začela z baletom. Nisem imela nekakšne posebne želje, ampak sem se nekako čez čas v to zaljubila. Ugotovila sem, da se lahko s tem ukvarjam in da imam talent za to. Tako sem se odločila.

David: Začel sem precej mlad in ne vem, res sem želel poskusiti, če bi lahko prišel in dosegel nekaj. Ja, kot smo že rekli, nikoli ne obupaj in delaj, delaj, delaj, delaj ... In na koncu mi je moj učitelj rekel: »Delaj, delaj, delaj in balet ti bo poplačal.« In mislim, da mi je balet poplačal vse delo, ki sem ga naredil, ko sem bil mlajši.

Hvala za vaš čas.

11.7. Priloga 4: Intervju z baletno plesalko Slovenskega narodnega gledališča Maribor Hristino Stoychevo

Hristina Stoycheva prihaja iz Bolgarije, stara je 41 let. Pleše že več kot 20 let. Začela je v svojem mestu Burgas pri Črnem morju. Potem so šli v glavno mesto Sofijo, po končanem konservatoriju je šla v Zürich. Tam je končala leto in pol dolgo baletno izobrazbo. Nato so jo povabili v Zürich Ballet Junior, kjer je plesala 4 leta. Potem je naredila avdicijo v Nemčiji in tam plesala dve leti. Od 18. leta pa pleše na Mariborskem odru.

Slika 5: Hristina Stoycheva

Kakšen je način življenja plesalca?

Naporno življenje. Veliko stvarjem se moramo tudi odpovedati, moramo imeti veliko discipline in vztrajnosti. Psihično moramo biti pripravljeni, na način, da se ne predamo, vzdržimo, vztrajamo do konca in ne obupamo. Veliko se moramo tudi odrekati, a se na koncu vse splača, ko dobimo aplavz in to je naše največje darilo.

Kaj je najtežja stvar v tem poklicu?

Mogoče je najtežja stvar to, da moraš velikokrat dati na prvo mesto delo in tudi počitek, da lahko zmoreš dalje. Za mene je to, da se odpoveš svojemu otroku. Nikoli ga nisem dala spat, ker sem vedno imela predstavo ali vaje. Na primer, on gre spat ob devetih, jaz pa takrat končam z vajami. Najtežja stvar glede plesa ne morem reči špice, ampak vztrajnost, večkrat ponavljati stvari in tudi če si žalostna ali pa ti gre na jok, se moraš na odru nasmejati, da ne pokažeš, kaj ti je.

Morate plesalci slediti kakšnim pravilom oz. navodilom?

Ja. Slediti moramo navodilom asistenta in koreografa, da lahko potem izpeljemo najbolj pravilno predstavo, ki jo imamo ali pa stil, ki ga moramo zaplesati. To so klasični, neoklasični in moderni oziroma sodobni stili plesa.

Kako ostanete v formi in kako se regenerirate?

To je dobro vprašanje. Regeneracija in počitek sta tudi del treninga in to sem se pozno naučila. Tega nas niso učili, da se moramo zelo spočiti, piti vodo, da lahko potem regeneriramo svoje telo. V formi moramo vedno ostati. Da jo ohranjamo, moramo redno trenirati poleg baletnega treninga, kot na primer pilates, vaje za moč in vzdržljivost. Ampak ne smemo pa pretiravati in moramo prisluhniti svojemu telesu. To se zgodi sčasoma, meni se je zdaj zgodilo, da sem se morala res ustaviti, se spočiti, da lahko grem naprej. Včasih sta dva koraka nazaj, več korakov naprej.

Koliko dni imate za počitek? Sploh imate prosti dan?

Mesec dni je kolektivni dopust. Pa vmes, ko so prazniki, mogoče kakšen dan ali dva.

Kako poteka dan, ko ni predstave? – kako izgleda trening?

Včasih tudi ni treninga. Za mene je težko, da ga nimam, ampak sem se naučila, da moram tudi kdaj spustiti trening, da lahko telo bolj regeneriram. Ko ni predstav, grem na sprehod, rada igram tenis, grem na kavico, obiščem svojo sestro, počnem kaj s sinom, preberem kakšno knjigo, poslušam glasbo ... Ali pa se pripravim za naslednji teden, ko se moram kaj novega učiti, počivam, ampak grem skozi predstavo, kakšno težko vajo, večkrat ponovim, pogledam. Možgani delajo, telo pa počiva.

Koliko ur na dan in koliko dni v tednu vadite?

Če ne sedem, pa šest dni na teden.

Kako potekajo priprave na predstavo?

Dopoldan vedno izvedemo trening, ki traja uro in petnajst minut. Ampak vsak sam presodi, koliko, lahko je dovolj samo 30 minut treninga – droga. Nekateri vztrajajo do konca, odvisno, koliko so stari. Pri naših letih 40 plus se že naučimo, da poslušamo svoje telo in če imamo

naporno vajo ali pa predstavo, da zmanjšamo napornost vaje. Imamo samo kakšen drog, raztegovalne vaje, več počitka. Večkrat ponovimo en del predstave, potem pa, ko dobimo na moči, kondiciji in vzdržljivosti, gremo vse skozi. Večkrat ponovimo tudi na dopoldanskih vajah. Pred predstavo pa pridemo uro, dve uri prej pred predstavo, da se uredimo, naredimo frizuro, preverimo kostum, špice, če je vse v redu. Nato naredimo svoj drog, ogrevanje, posamezno ali skupno. Nato oblečemo kostum, damo špice gor, nasmeh in gremo.

Katera vaja je najpomembnejša pred predstavo?

Da se dobro ogrejemo, da smo spile dovolj vode. Da smo ogrete, ne samo, da se raztegujemo, ker naše noge postanejo lene in se težje premikamo in skačemo. Tako da vaje, ki nas bolj zbudijo, bolj poskočne vaje, ampak tudi takšne, da nas ne utrudijo pred predstavo.

Kako poteka izbor nastopajočih, kostumov in scene?

To je odvisno od predstave, ki jo počnemo. Za kostume je odgovoren kostumograf, za sceno pa scenograf, tako da mi ne izbiramo. Katero vlogo kdo dobi, pa je zanimivo vprašanje. Za to nismo odgovorni mi. Pride asistent ali pa koreograf in te pogleda in vidi, katera vloga ti paše ali pa ne paše, za katero boš boljši in za katero ne boš. Potem se pa odloči. Ni pa nujno, da vloga, ki pripada tebi, da ti ne paše, ampak moraš vseeno poiskati način, da jo izvedeš. Večkrat se zgodi tudi to, da ti kaj ne paše, pa ti vseeno dajo, ampak moraš narediti.

Kako poteka dan predstave?

Zelo odvisno, zna pa biti tudi zelo napet dan. Čez leta in izkušnje se naučiš, da te ta dan čaka odgovornost, ampak ne moreš pa biti napet cel dan, ker potem si pa res nervozen.

Kaj se dogaja na odru pred in po predstavi?

Vsi si rečemo »toi toi toi«, »srečno«, si zaželim vse dobro. Če je kaj takšnega, še probamo na odru pred začetkom predstave. Čez leta pa sem se naučila, da je slabše probat, da lahko pustimo, ker če probaš pred predstavo, se lahko zgodi, da pol na predstavi ne narediš. Boljše je, da imaš tisti notranji občutek, kako si zvadila dan prej, dopoldan. Na predstavo pa samo greš, ne da bi ponavljala. Ampak to se zgodi skozi izkušnje, ne moreš pa takoj. Ko sem bila mlajša, sem večkrat ponavljala, zdaj pa grem samo na ta spomin, ki ga imam v sebi. Po predstavi pa se

objamemo, čestitamo iskreno, neiskreno, to vsak doživi drugače. Včasih pa si tudi tako utrujen, da samo želiš iti domov počivat.

Kako potekajo turneje/gostovanja?

Turneje znajo biti zelo naporne, sploh če se moramo tja peljati 12 ur na avtobusu in potem nimamo dovolj počitka. Turneje in gostovanja so zanimiva, ampak zelo naporna. Tam nimaš svoje garderobe, nisi v svojih okoliščinah, se moraš prilagoditi situaciji. Pogoji so težji, ker nisi navajen. Prvi dan imamo samo situacijsko vajo, pogledamo oder. Zvečer imamo tehnično vajo in gremo enkrat skozi predstavo. Če je dolgo gostovanje, imamo možnost, da se en dan spočijemo in drugi dan delamo. Naporno je, ker smo na različnih odrih, dobimo različne droge, se težko ogreješ, oder je lahko zelo trd in pride do bolečin. V redu je tudi, da lahko obišeš kakšno mesto, če imaš čas, se družiš. Možnost sem imela tudi plesati gostovanja na Japonskem, v Tokiu, na Kitajskem.

Je še kakšna stvar, dogodek ali občutek, ki bi ga radi izpostavili?

Plesanje z mojo sestro dvojčico. Saj sva ena poleg druge kot ogledalo, se najbolj začitava, si pomagava in sva močnejši. Trenutek pa, ko smo plesali v Zürichu in v Kijevu na odru, ki visi oziroma je poševen, kasneje smo več plesali na takšnih odrih. Tudi takrat, ko moram hitro vskočiti v predstavo, nadomestiti punco in rešiti točko.

Vas ta poklic osrečuje?

Ja, to je kot moj hobi, jaz ne grem v službo, da se bi mučila. Naš poklic je takšen, da rada delam to, kar počnem, uživam in me osrečuje.

Zakaj ste se odločili za ta poklic?

Zdi se mi, da je poklic kar prišel. Moja mama je balerina, zdaj pa poučuje. Preden sva se s sestro odločili, sva probali veliko stvari, folklorni ples, latinsko ameriške plese, športno gimnastiko, ritmično gimnastiko. Enkrat pa sva samo mami rekli: »Mami, midve želiva postati to, kar si ti, balerina.« To je bilo to. Moja mama pa ima takšno disciplino, da je rekla: »Če se to odločita, morata do konca narediti.« Tudi če nisva imeli teh vseh predispozicij, sva morali veliko delati, da sva jih dobili. Ampak ko sva se odločili za ta poklic, sva verjeli, da nama bo uspelo, ni pa lahko.

Hvala za vaš čas.

11.8. Priloga 5: Intervju z baletnim plesalcem Slovenskega narodnega gledališča Maribor Matteom Magalotti

26-letni Matteo Magalotti prihaja iz Italije, Rima. Je solist v SNG Maribor. Štiri leta je študiral na Dunajski baletni akademiji. Tam je dve leti tudi delal v Junior company. Preden je prišel v Maribor, je delal eno leto v Hannoverski operi v Nemčiji.

Slika 6: Matteo Magalotti

Kakšen je način življenja plesalca?

Kot baletni plesalci delamo z našim telesom in moramo biti umetniki, a hkrati atleti. Vedno moramo biti aktivni in skrbeti za svoje telo. Rekel bi, da imamo zdrav in balanciran način življenja. Tako lahko delaš maksimalno na vajah in predstavah. Zelo pomembno je tudi okrevanje, dobiš ga s spanjem, počitkom, z dobro hrano in uravnoteženim prehranjevanjem. Mislim, da je to del dobrega načina življenja za plesalca. Dobra količina dela, a tudi okrevanja, z raztezanjem, uravnoteženo prehrano, s hrano in to je za nas naš življenjski slog.

Kaj je najtežja stvar v tem poklicu?

Najtežje je, ko si še učenec in se vedno želiš izboljšati. Si v baletnem razredu in vsak ima drugačen talent. Veliko učencev, sošolcev je lahko mogoče boljših od tebe s tehniko ali v nečem. Ampak najtežja stvar je to, da moraš vedno obdržati delo in ostati mentalno močen. To pride s tabo potem, ko delaš v gledališču, ko si na svojem. Nimaš več učitelja, ki ti daje informacije za delo, ampak si sam in moraš sam delati to dnevno v gledališču. Najtežje je biti discipliniran in konstanten z delom, da boš čez čas videl rezultate.

Morate plesalci slediti kakšnim pravilom oz. navodilom?

Ja. To je povezano tudi z našim življenjskim slogom, ker če želiš doseči svoj maksimum v delu, moraš slediti navodilom. Jaz imam rad rutino, da vem, kaj moram narediti ta dan, kdaj se spočiti, kdaj še bolj stisniti za delo. Seveda tudi baletna tehnika je polna pravil. Pomembno je imeti nekaj navodil in pravil, ki se jih držiš pri svoji rutini in ti bo to tudi pomagalo pri delu.

Kako ostanete v formi in kako se regenerirate?

Vsakodnevni trening je prva stvar, ki te ohranja v formi za klasični in moderni balet. Delam tudi svojo vadbo, grem na fitness, to je pomembno za vse plesalce, ker se nivo plesalcev viša in je pomembno za naše telo, da ostane močno. Če čutim bolečino, delam tudi s fizioterapevtom in delam specifične vaje za to poškodbo. Torej vsakodnevni trening, vadba v fitnessu, regeneriranje, zdrava prehrana ... Baletni plesalci moramo po stereotipih obdržati določeno obliko telesa, zdi se mi, da je učenje, da ne smemo jesti ali pa jemo slabo, staromodni način. Pomembno je imeti zdravo in balancirano prehrano, to ti pomaga ostati močen in pri regeneraciji. Pomembno je tudi spanje in veliko raztegovanja.

Koliko dni imate za počitek? Sploh imate prosti dan?

To je odvisno od gledališča, tu v Mariboru imamo en cel dan za počitek, to je nedelja in polovico v soboto. V soboto imamo samo trening, včasih imamo še vaje, včasih ne. Delal sem tudi v drugih gledališčih, kjer si imel dva cela dneva za počitek.

Kako poteka dan, ko ni predstave? – kako izgleda trening?

Odvisno je od obdobja, repertoarja in predstav. Naš delavnik je sestavljen z baletnim treningom ob 10.00 in do 11.15, od 11.30 do 14.00 imamo vaje, to je naš jutranji del dela. Potem imamo nekaj ur počitka, do 18.00 ali do 18.30. Če se moramo pripraviti za premiero ali predstavo, imamo še vaje zvečer od 18.00 do 18.30 in do 21.00 ali 21.30.

Koliko ur na dan in koliko dni v tednu vadite?

Delamo pet, šest dni v tednu. Nedelja je prosti dan. Ko je celoten urnik, je to 7 ur na dan, ampak je odvisno od vaj, urnika.

Kako potekajo priprave na predstavo?

To je zelo osebno, odvisno od vsakega plesalca, glede na to, kar morajo narediti pred predstavo. Če imamo klasično baletno predstavo, rad naredim vaje ob drogu, kjer si ogrejem telo. Potem poskusim še nekaj tehničnih korakov, ki jih moram narediti kasneje na predstavi. Za sodobno predstavo rad naredim bolj sodobno ogrevanje, kjer ogrejem samo telo s fitnesom ali kardijom.

Katera vaja je najpomembnejša pred predstavo?

Na dan predstave mora biti predstava že tu. Seveda lahko probaš še nekaj korakov, preden greš na oder, ampak je do takrat že večina dela opravljenega. Ko je predstava, moraš biti v momentu in uživati, ker si vse delo že opravil. V času priprave predstave so pa pomembne vse vaje. Ansambel mora vse delati enotno, solisti pa se morajo tudi pripraviti na velike vloge. Tako pomemben kot je tehnični del, sta pomembna umetniški in nastopaški del.

Kako poteka izbor nastopajočih, kostumov in scene?

Vloge za predstave izbira naš direktor, torej Edvard Clug in baletni master, ki se skupaj pogovorita in izbereta vloge. Če smo predstavo že izvajali, so kostumi v gledališkem fundusu in so že narejeni. Če pa delamo za novo premiero, so kostumi in scene nove, narejene za predstavo. Takrat naredijo kostume na nas in za nas, ker je nova predstava.

Kako poteka dan predstave?

Za mene je pred predstavo veliko čustev. Zjutraj imamo trening in nimamo vaj. Dobimo se spet direktno pred predstavo. Veliko je čustev in adrenalina.

Za mene je pomembno, da zjutraj naredim dober trening in da se dovolj spočijem, da sem mentalno pripravljen za predstavo. Pomembno mi je, da sem mentalno miren, da nimam preveč čustev v sebi, ki bi lahko vplivale na moj nastop. Pomembno se je mentalno spočiti in začeti razmišljati o predstavi komaj, ko se vrneš v gledališče.

Kaj se dogaja na odru pred in po predstavi?

Pred predstavo se ogrejemo in naredimo to, kar moramo. Na odru še poskusimo kakšen korak, dvig, piruette. Po predstavi imamo v sebi adrenalin, če je bila dobra predstava, smo srečni. Pomembno je tudi, da se spočijemo in se umirimo. Vsakemu se lahko zgodi, da nima najboljšega nastopa in bo vedno imel priložnost, da pleše boljše. Pomembno je dati po predstavi telesu dovolj časa za okrevanje, mogoče narediti kakšen stretching in se umiriti.

Kako potekajo turneje/gostovanja?

Z baletnim ansamblom v Mariboru gremo na veliko gostovanj. Vedno je drugače, ker je vedno novo mesto, drugačen oder in se moraš spoznati z odrom. Biti na turneji je zelo vznemirljivo, ker potuješ v nove države in spoznaš nove kraje. Na gostovanjih moraš biti še bolj skoncentriran, ker nisi v svojem gledališču in moraš biti še bolj fokusiran, da na odru daš svojih sto procentov. Je zelo zabavno, a tudi utrujajoče, ker dolgo potujemo, ampak zelo lepo.

Je še kakšna stvar, dogodek ali občutek, ki bi ga radi izpostavili?

Preden sem prišel v Maribor, sem delal v Dunajski Operi in v Nemčiji, kar je bil zame zelo pomemben čas in je vplival na mojo umetnost. Tu, v Mariboru, pa je bilo, da sem napredoval v solista. To je bila velika sprememba in sem zelo vesel in ponosen na to, to je bil en takšen trenutek, ki mi je zelo pri srcu.

Vas ta poklic osrečuje?

Ja. Ne samo osrečuje. Ta poklic mi da vse, lahko sem zelo vesel ob koncu težkega nastopa in sem naredil dobro delo, sem zelo zadovoljen sam s sabo. Pomembno je vedeti, kdaj si naredil dobro delo, ker smo vedno opomnjeni, da nekaj popravimo, da smo boljši, da je to napaka. Balet mi da veliko različnih stvari, včasih sem tudi zelo jezen, ko en korak ni takšen, kot si želim, da bi bil. Včasih sem žalosten, razočaran, ampak je v redu, ker je to del tega, da si umetnik, da delaš balet, ta poklic. V redu je, da čutiš vsa ta čustva. Na odru moraš biti odrasel in moraš tudi prinesiti veliko različnih čustev na oder.

Zakaj ste se odločili za ta poklic?

Ko sem bil zelo, zelo majhen, ni bila moja izbira. Bil sem zelo aktiven in sem sam plesal doma. Zelo rad sem imel Michaela Jacksona, ko sem bil majhen in ga še vedno imam. Dal sem si gor njegove pesmi in samo plesal v dnevni sobi. Moja mama me je potem predstavila k plesu, ne k baletu, začel sem z modernim. Ona mi je potem pomagala, da sem našel to strast.

Hvala za vaš čas.